

СРПСКИ СИОН

Год. VIII.

Број 24.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 14. јуна 1898.

Народно-црквена конференција код Његове Светости српскога патријарха Георгија дана 8. (20.) јуна 1898.

На позив Његове Светости, преузвишенога г. српскога патријарха *Георгија*, састала се дана 8. (20.) јуна о. г., у свечаној синодалној дворани патријарашкога двора, конференција оних наших уважених сународника које је Његова Светост благоизволела била још лане у јесен на договор сазвати на ту цел: да се тражи пута и начина, како би народни црквени сабор наш могао да настави своје деловање, које је, из познатих узрока, краљевским отписом оубављено.

Позиву Његове Светости одазвали су се и дошли су на договор: преосвештена г. г. епископи Мирон, Никанор и Лукијан; даље г. г. архимандрит Иларион Руварац и прота Ђорђе Влаховић, барон Јован Живковић, др. Тодор Мандић, Васа Ђурђевић, др. Ника Максимовић, др. Јосиф Јагић, Стева Јовановић, др. Ђура Вукићевић, Миша Рогулић, Лазар Дунђерски, др. Пера Станковић, Стеван В. Поповић, др. Богдан Медаковић, др. Лаза Костић, др. Илија Вучетић, др. Паја Дракулић,

др. Паја Јанковић, др. Миша Михајловић, др. Ђорђе Красојевић, др. Милан Божески, др. Светозар Димитријевић и др. Емил Гаврила. Извинили су своје изостајање преосвештена г. г. епископи Михаило, Герман и Гаврило, преузв. г. Данило Станковић и г. г. прота Јован Борота, др. Михаило Полит, др. Светислав Касациновић, др. Теодор Недељковић и Евгеније Думча.

Конференција је почела у 10 сати пре подне и трајала је до 2 сата после подне, непрекидно.

Његова Светост патријарх *Георгије* отвара конференцију и наглашује, да је она јесенас изаслала из средине своје један ужи одбор, да покуша наћи начин, како би се у спорним питањима уређења наше црквене аутономије дошло до међусобнога споразума и како би се утро пут састанку сабора. Тај изаслани одбор састао се 14. (26.) марта о. г. Но пошто је на јесењашњој конференцији речено, да би добро било, да сачекамо расправе римокатоличкога цркв. конгреса и како је Њ. Светост била пролетос за дуже време спречена својим службеним пословима — то је ову конференцију тек за данас сазвао. Благодарни присутнима што су се ро-

до љубивом ревношћу изволели одазвати позиву, моли их, да узајамним договором покушају пронаћи пута ка даљем саборском раду и позива свога и нар. цркв. тајника, др. Лазу Секулића, да у кратко извести конференцију о поверљивом договору изаслатога одбора.

Др. *Лазо Секулић* наводи, да није спремио опширнију реферату о раду и поверљиву договору изасланог одбора, пошто се надао, да ће исти одбор извештавање то поверити нарочитом известиоцу. — Одбор се састао овде у Ср. Карловцима 14. (26.) марта о. г. тражио је поверљивим саветовањем и истрајним договором пута и начина споразуму са епископатом и како би се утро пут сазиву сабора. Сва мњења, која су се појавила у спорним питањима уређења наше автономije у овој конференцији јесенас — нашла су свога одзива и у самом одбору.

Саборски Одбор изложио је своја начела у предлогу за нар. цркв. Устав. Др. Ника Максимовић је мотивисао у одбору опширно сваку спорну тачку тога предлога. Услед дебате, која се о томе развила, изглед је, да би се могло доћи до споразума у свима спорним тачкама осим једне, која је остала и даље спорна, а та је тачка: избор свештеничких посланика у сабор.

Но одбор није могао да се споразуме ни у другим кардиналним начелима око уређења наше народно-црквене автономije. Тако су једни чланови одбора били тога мишљења: да не ваља градити Устав, него да ваља градити само нужне поједине уредбе. Тако је барон Јован Живковић био за грађење појединих уредаба, а др. Илија Вучетић је усвојио Устав, што га је израдио Саборски Одбор, али са неким променама. И др. Миша Михајловић се изјавио, да је за грађење једног црквеног устава, само ако влада даде гаранцију, да неће у њега уносити самовласно никаквих октројака.

Током саветовања одборскога истакло се још једно питање, и то као уступак Јерархије, а то је: да епископат пристане на утецај епархијске скупштине или сабора на избор епископа. Одбор није могао да решава о томе питању, јер је епископат изјавио: да се на својим договорима није бавио с тим питањем.

Прелазећи на спорне тачке, наводи: да чланови већине сабора у одношају према држави нису вољни да приме одредбе §. 9. предложеног Устава, јер су тога мишљења, да

ове одредбе дају сувише маха утецају државне владе на наше црквено-автономне послове и да би деморалисале и сам народ, побуђујући га, да се утиче влади утоцима против одлуке својих врховних народно-црквених власти.

У другој споруној питању, у председништву црквених општина могућан је споразум; — исто тако изјавили су чланови епископата као лично мишљење: да утецај било епарх. скупштине или сабора у избор епископа не би био неканоничан.

У току поверљивих расправа својих дошао је одбор и до питања промена саборског изборнога реда од год. 1870. начином оним, који је предложен новим Уставом — т. ј., да од сада свештенство мирско и монашко бира својих 25 посланика на сабор одвејено, те да буде у њему заступљено као што му сталешко заступство и захтева.

У томе јединој питању разишла су се мњења чланова одбора тако, да се није могло доћи никако до споразума, те су они чланови одбора, који припадају већини саборској, изјавили, да данашње време није погодно за грађење новог народно-црквеног устава.

Др. *Миша Михајловић* примећује уз реч: на non possumus епископата одговорили смо му и ми са нашим: non possumus!

Њ. Св. патријарх Георгије позива чланове одборске, ако би вољни били да допуне овај кратак извештај др. Л. Секулића, нека то слободно учине. Са своје стране примећује и изјављује поново, да се рад сабора није онемогућио са неспоразума са епископатом, него се разбио о то, што већина сабора, држећи да се државна влада ингерирала у автономiju сабора одредивши му дневни ред, није хтела приступити таком дневном реду. Мањина сабора држала је, да је то сам Краљ тако наредио и нашла је начина, да се превидној наредби задовољи без повреда саборског устројства. У томе ваља изаћи на чисто: држе ли и данас присутна господа чланови већине сабора, да треба и даље да остану на ономе својем становишту на које су стали закључцима својима у самој сабору?

Барон Јован Живковић вели: речено нам је: градите одмах народно-црквени Устав и ништа више! Нама ваља да знамо јасно: да ли се ситуација горе, код владе, променула или не?

Њ. Св. патријарх Георгије: Није се ни-

WWW.UNILIBRARY.BIBLIOTEKA

шта се променула, стоји исто онако, као што је била. Док се не прими краљ. отписом изражени захтев круне — сабор се не може састати. Не могу говорити о ономе, о чему сам разговарао са Њ. Величанством Краљем — али могу то рећи, да ми је министар председник г. барон Д. Банфи изјавио: да Круна остаје при својој одлуци, а нагласио је и то, да се изјава лојалности сабора не слаже са закључком његовим о дневном реду.

Др. Миша Михајловић: Кад је тако, онда је сваки даљи разговор илузоран! Цео овај нар. цркв. Устав је само смицалица! Хоће да се октројкама створи таки Устав: да ми сами себе ухватимо за кике и да се избацимо из свега онога што имамо! Таке глупости неће нико учинити. Ако не усвојимо што се горе хоће — бићемо распуштени; расправимо ли народно-црквени Устав — онда ће влада захтевати од епископата, да и он даде о њему своје мишљење. Епископски Синод ће рећи: нека се промене садањи саборски изборни ред. — То би се онда унело у тај нови Устав, сабор би се овај распустио и по томе новоме Уставу сазвао би се нови сабор — који би онда окренуо све тумбе! Ми ћемо чинити у самоме сабору при расправљању тога новог Устава највеће сметње. Мени је јасно, да не можемо ништа даље радити; излишан је дакле сваки даљи договор. Кад не може бити слободна сабора — не треба да га буде никако! Без смисла је сваки рад око споразумевања.

Ђура Вукићевић: Нама, који немамо мандата од народа, који нисмо саборски посланици, тешко је данас овде говорити, али позван на овај договор рећи ћу отворено шта мислим. Др. М. Михајловић се боји изигравања, те вели: боље је нека остане све по староме. Рећи то лако је, али понети одговорност за то према будућности — тешко је. Ми не можемо примити ту одговорност када погледамо на многе тегобе нашег народно-црквеног живота. Погледајте на стање наше цркве и школе у бившој Горњој Крајини, на стање наших школа у Барањи. Саборски Одбор даје припомоћи готово на своју браду. Ако не буде сабора и школама нашим брзе и довољне помоћи — бојати се, да ће их државне власти позатварати. Ми имамо у Угарској једину своју гимназију у Н. Саду. Да је немамо — морали би је створити, ради неодољивих потреба наших, да нам образује на-

родну интелигенцију у српском народном духу. Погледајмо како нам стоји та наша гимназија? Кр. решкрипт од 1868. каже, да мањак у трошковима на издржавање те гимназије ваља да подмире народни фондови Саборски Одбор не може да иде у издавањима преко старог саборског прорачуна, али су потребе те наше гимназије од то доба много порасле. Треба на прилику плате професора издавати према одредбама државног закона, иначе ће влада да затвори школу. Шта да се се чини? Патронат мора да крњи фонд гимназије — само да је одржи. Лако је рећи: биће смицалице — али ваља помислити, да стотине преких потреба наших ишту задовољења од сабора. У питању су битни интереси цркве и школе наше; лако је ономе рећи: чекајмо, који није ни за што одговоран. Ми се морамо саветовати о томе, како да се отклоне препреке саборскоме раду.

Ми смо људи конзервативци, али ми не уступамо, господо, вама у родољубљу, ама ни за длаку. Ми нисмо никад били издајници свога народа, нити ћемо то икад бити, те нека народњаци не мисле, да само они заступају свој народ. Међу нама нема Новосадских ни Панчевачких Јота!

Право ужива онај, који има снаге да га изводи. И народ мора уз права своја имати још и снаге и моћи да их оствари; — ако тога немамо, морамо бити опортунисте, морамо рачунати са факторима, који постоје овде у овој нашој земљи. А наш је народ у таквим околностима, да мора бити опортуниста.

Неупутно је, криво је тврдити: ако неће влада да одустане од захтева, да сабор гради прво црквени Устав, треба да јој речемо: ми друкчије не ћемо! Од уређења наше црквене автономije зависи наша културна егзистенција у овим нашим земљама. Погледајте у нашу историју, па ћете се уверити: да се ми кајемо за многе пропуштене удесне прилике — кукаћемо и кајаћемо се и за ову данашњу, ако је пропустимо.

Ја сам се по првој конференцији код министра председника барона Банфија и по неким изјавама уверио о рђавим приликама, пак сам писао у оно време против организације, јер сам држао да ће бити горе, али сам променуо то своје мишљење кад је изашао Краљ. отпис на сабор. Краљевски отпис на сабор, којим се налаже сабору да ствара

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

народно-црквени Устав факт је, с којим се морало и мора рачунати, тај се не сме игноравати.

Неће да критикује поступак сабора, он се разишао без да је прешао Сциле и Харибде, али говорник је уверен да се могло наћи начина, да се избегне сукоб.

Свако, ко је поле вешт државним пословима, зна: да Круна неће своју одлуку повући, да се Краљева реч не пориче.

Др. *Ђорђе Красојевић*, др. *Емил Гаврила*: Ми имамо посла са Банфијем!

Ђура Вукићевић: Јесте, са бароном Банфијем и министром просвете др. Влашићем и хрватским баном. Краљ не може да познаје наше саборско устројство у свакој појединости му. Влада му је начинила отпис и поднела Му га је на потпис — она је за њега и одговорна, и она неће одступити од њега — а неће скоро одступити ни од државне управе. Данас се и римокатолици саветују о уређењу своје аутономије; мени је познат њихов рад, јер сам са вођама им у свези. Ту ради гроф Сапари и гроф Апоњи. Па и они рачунају са фактом, да данашња влада и њено становиште постоје, од којег становишта неће одступити

Барон Банфи неће одступити ни од Краљ. отписа, дуго ће трајати док он одступи с владе.

Др. *Миша Михајловић*: Чека ћемо.

Ђура Вукићевић: Ако буде друго министарство можда ће онда и Краљ. отпис сабору друкчије гласити. Али дуго ће то бити чекати код наших толиких невоља и потреба. Покушајмо, да се споразумемо са данашњом владом и да изађемо на чистину већ и ради других наших врло журних послова.

Кад већ ову кладу, која се испречила раду сабора не можемо да уклонимо — обиђимо је овако: узмимо на сабору на прво место дневног реда расправу нар. цркв. Устава *jure proprio* — али пре тога ваља да се споразумемо међу собом.

У схватању положаја цркве наше према држави, сви се слажемо, у томе питању нема међу нама битне разлике. Влада хоће да напусти и према нама и према римокатолицима становиште да она решава наше ствари у Шћој инстанцији, хоће да се ограничи само на врховни државни надзор. Уз право Краљево да рејницира избор митрополита патријарха пристаје и на слободан избор — у томе су мале диференције.

Спорна су питања наша према Јерархији:
1. Избор свештеничких посланика на сабор. 2. Избор председника црквених општина.

Саборски изборни ред наш од год 1870. није у реду, јер је на најширој демократској основи. (Др. Е. Гаврила и др. Ђ. Красојевић: Тако и треба! Др. М. Михајловић: Та да, покорну главу сабља не сече!) Умерене струје мора бити свугде. Узмите уставе република и оне имају своје горње домове, сенате, који ублажавају, јер свуда мора да буде корективе. Дајте дакле умерености места и у нашем црквеном сабору. Где год има сталежа — ту он сам себе бира. Ето вам у Аустрији изборна група: *Grossgrundbesitzer-a*, велепоседника, и они бирају себи своје заступнике. Чим се каже да могу бити у сабору 25 свештеника, онда су они означени као сталеж. (Др. Е. Гаврила: Нису сталеж. Они су стручњаци!) Онда морају свештеници бирати засебно своје свештеничке посланике. Тако бирају православни Романи, тако се бира у католика и протестаната. (Др. Е. Гаврила: Ми нисмо Романи! Нисмо католици! Нисмо протестанти!) Не знам зашто се сумња у родољубље нашег свештенства? Зашто му се подмеће, да ће оно бити издајничко, кад у њему нема Новосадских ни Панчевачких Јота. Наше је свештенство народно, народ га бира себи за пароха, народ му даје дотацију његову. Зар се може и замислити, да ће то наше народно свештенство дати се употребити да ради против свога народа?!

Међу вама и Јерархијом је само та једна битна диференција: избор свештеничких посланика на сабор. Зар је вредно због те једне — пустити да све наше ствари иду тумбе?

Др. *Ђ. Красојевић*: Ми смо у томе конзервативци — епископат је агресиван!

Др. *М. Михајловић*: Свештеници нигде и не траже за себе право посебног избора свештеничких посланика!

Др. *Милан Божески*: То и јесте скандал — што то епископат тражи!

Ђура Вукићевић: Да пређем на друго спорно питање: избор председника цркв. општине. Кад је сабору председник митрополит патријарх, епархијској скупштини епископ, доследно је, да цркв. општини буде председник парох. Адвокат сам 34 године дана, имао сам и имам непрекидно посла са црквеним општинама и њиховим пословима. Да ви знате, го-

сподо, какве све људе не бирају у нас по се-
лима за црквено-општинске председнике? —
Често пута бирају разметљивце и незналице, па
онда је учитељ као перовођа све и сва у општи-
ни. Свештеник има за то часништво сву нужну
квалификацију, кадар је да представља и за-
ступа цркв. општину на сваком месту. Одго-
воран је, под дисциплином је. Према томе нас
сам практички живот упућује на то, да парох
ваља да буде природни председник црквене
општине.

Треће је питање и то ново: утецај наш
на избор епископа.

Избор епископа бивао је и биће на разне
начине. За наше околности је најбоље и нај-
практичније: да нам Св. Синод бира епископе.
Не осврћем се на личности, пред очима ми је
само установа. Не кварите институције сино-
далне, јер нам је она дала досада најбоље
епископе.

Гроф Јулије Андрашије рекао је једном:
„Подајте Србима црквену аутономију нек се
кољу! На политичком пољу биће онда мира!“

Сад замислите да се даде народу учешћа и
у избору епископа. Ми имамо 7 епископија,
час по, па ће бити по која упражњена. Тог ме-
тежа, тог раздора, те заваде, што би настале у
народу са тога ко да буде епископ! Рецимо
све да народ после толике галаме и изабере
онога кога хоће, влада ће рећи: тај неће би-
ти потврђен. Последице тим метежима око из-
бора су недогледне. Сачувао нас Бог тих уз-
буна са народног избора епископа!

У нас има ужасно много прешних послова,
који чекају да их сабор расправи, а од тога за-
виси сав наш културно црквени живот и оп-
станак наш у овим крајевима. Препоне сабор-
скоме раду можемо само тако уклонити, ако
се споразумемо са својом Јерархијом — у овом
једном питању, у избору свештеничких посла-
ника на сабор. Грехота је због тог једног је-
диног још спорног питања оставити све *in*
suspensio. Сав је народ данас упро очи своје ова-
мо у нас. Ако се одавде чује да смо се спо-
разумели, биће неописане радости у целој на-
роду; биће тада и сабора и рада на њему
па и благослова од тога рада.

Не споразумемо ли се ево шта ће бити.
Ми смо у неку руку као оно Бечки рајхерат.
Тамо је опетрукција повукла за собом државну
кризу — наш *circulus viciosus* донеће за собом

аутономну кризу. Рекох ово без мандата од
народа, чисто по својој савести, по својој у-
беђењу и дужности, и апелујем и на вашу са-
вест и одговорност!

Др. *Миша Михајловић*: Молим, да ми се
дозволи само неколико личних примедба на
излагање предговорничково с тога, да не би и
други то понављали.

Њ. Светост патријарх Георгије: Можда би
и други ко да говори. Ви сте изволели већ го-
ворити; истина ово је само договор, немамо
пословника, али ипак требало би говорити
редом.

Др. *Миша Михајловић*: Онда изволите,
господо, говорити даље. Не ћу да узимам реч.

Барон Јован Живковић: Сви знамо око
чега се ради. Нисам минорен, остарио сам,
ближе сам гробу него даљем животу, обрачу-
нао сам се сам са собом — одбијам од себе
и апел на савест и позив на одговорност. Не
примам у опште ничијег савета.

Имамо пред собом две ствари, формалну
и мериторну.

Са формалне стране могло би се изићи на
чисто. Сабор може свој дневни ред преиначити.

Стварно је питање, онај налог: морате ово
урадити т. ј. градити народно-црквени Устав.

Ми имамо посла само са државном владом.
Она је рекла, да ми имамо да свршимо само
нар. цркв. Устав, а како стојимо са својим дру-
гим пословима?

Свака сеоска општина има права да пита:
како стојим? Дај да разгледам свој прорачун.
Зар наш сабор само да нема тога права? Ми
19 година не можемо да узмемо у претрес из-
вештаје Саборског Одбора и прорачун — увек
се томе нешто испречавало. Сад се испречило
грађење нар. цркв. Устава. Влада није смела
дати Краљу тога савета да се захтева, да сабор
гради прво Устав. Шта би тај сабор радио
међутим док се Устав претреса својим пропи-
саним путем у одборима, дотле, док он не по-
стане законом? Ко је смео и зар је смео Краљу
давати такав савет?

Није истина да мора бити споразума само
са епископатом. Има ту ваздан тачака за спо-
разум са државном владом. Ето одредаба § 9
предложеног нацрта Устава, ето питање адми-
нистраторства и много друго шта. Зар док се
то не изведе на чисто, сабор да не ради? Мој
је ослонац закон, то је мени највећи авто-

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ритет. Влада прекорачава наш автономни закон. У автономiji нашој је азбука: да сабор сам установљује себи свој дневни ред. Сабор се није огрешно о закон кад је установио, да ће прво обавити прешне административне послове, па онда да ће претресати и Устав. Пропис владе да прво градимо Устав противан је закону.

Одредба § 7. IX. зак. чл. од год. 1868: да сабор изради себи устројство испуњена је 1874., те се сабору не сме више стављати у дужност да гради нови нар. цркв. Устав. — Сабор може даљим појединим уредбама дограђивати наше установе. Онај, који каже да ми нисмо у законитом стању, да све што имамо да то не ваља — не ради родољубиво.

У меритуму не бисмо успели све да се и споразумемо са епископатом *in puncto* избора саборских свештеничких посланика. Из овога сукоба нема исхода — докле год се не уклоне препреке даљем саборисању.

Да наш Краљ знаде: да ми 20 година дана немамо саборског прорачуна, не би Краљ тражио грађење Устава. Оружје моје закон је, њиме ћу да чувам и браним оно што имам. Ми смо у уставној држави, у којој мора закон да има важности своје.

Влада угарска није конфесионална, њој су равне све конфесије; влада та није дакле ни српска ни православна, па зар ви хоћете такој влади да дадете средства да обори нашу цркву?

Наша црква је народна — тврдњом да је наша црква епископална не смете ви ценати свештенство од народа. У сабору сталешком увек је 25 свештеника јачи од 50 световњака. Не смете стварати процен међу свештенством и народом, претци наши, митрополити и патријарси тражили су увек наслона у своме народу.

Римокатоличка је црква општа — наша је народна. Код католика је питање ко ће да управља са 40 милиона имања? Ми смо позвани да чувамо себе као народ. Противан сам, дакле, да у нас свештеници бирају себе засебно у сабор.

Архимандрит Иларион Руварац: Ал' то мора бити!

Барон Јован Живковић: Било је, али неће бити. Наша је црква народна. Читајте Теофана!

Њ. Св. патријарх Георгије: Читајте ви православно „Вјерују“! Црква наша је апостолска а не народна. Ко се усуђује да мења основе православне цркве — нек иде слободно

у другу веру. Ми не дамо своју цркву рушити у основу јој, ми је морамо чувати јер смо се на то заклели. Ми је не дамо, а ви отети можете!

Др. Миша Михајловић: Јесу ли се свештеници на којем збору изјавили за промену изборног реда?

Архимандрит Иларион Руварац: Посебан избор свештеничких посланика био је 160 година, па није било међу тим посланицима издајица, каквих ви данас већ унапред видите. Кажите искрено хоћемо ми да господаримо и са оних 25 свештеничких гласова на сабору.

Барон Јован Живковић: Ја се не бојим да ћемо ми напустити основе своје цркве; не могу одустати од тога да свештеничке посланике на сабор не бира народ.

Ја се не бојим октројке и волио бих видети тога уставног министра који би хтео октројсати — али ви сте сами променули основне земаљске законе унесав у ваш предлог Устава и мађарски језик.

Њ. Св. патријарх Георгије: Октројке нико не жели.

Барон Јован Живковић: О језику сте дитонирали у § 14. Устава. Увели сте мађарски језик у Троједници. То је против основног закона.

Др. Ника Максимовић: То не стоји Ено вам у томе § 14. позив и на хрватски зак. чланак.

Барон Јован Живковић: То сам Превидео. Извините!

Више гласова: То су маленкости. Ту ћемо се погодити.

Др. Ника Максимовић: Нисмо далеко!

Др. Миша Михајловић: Занста нисмо далеко! Патријарх нас тера из цркве у лутеране! (Жагор.)

Њ. Св. патријарх Георгије: Не терам ја никога; ја само по дужности браним своју цркву и њезино учење. Ко се с тиме не слаже, нек иде, куда му је драго.

Архимандрит Иларион Руварац: Сабор овако изабран и уређен није црквено тело. Тога нема ни у Америци.

Др. Миша Михајловић: Синод је адвокат свештенички! Свештеници не траже засебан избор посланика, траже га калуђери. Вама калуђерима треба то, а не свештеницима. Само сте ви Срби, а ми смо сви Бугари!

WWW.UNILIB.BS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Др. Силмандрити Иларион Руварац: Дајте нам могућности да можемо и ми бити изабрани у сабор. Ви хоћете да господарите и над учитељима своје вере!

Барон Јован Живковић: Ја сам православан Србин и засведочићу то и крвљу својом. Не отима се овде нико од нас за влашћу. Сабор је врховно автономно тело — Саборски Одбор је наша одговорна влада. Бити члан Саборског Одбора — жртва је. Као јуриста држао сам, да је први задатак сабору, да постави себи нову одговорну владу. Недостојна је подвала да је нама стало само до избора у Саборски Одбор — ми можемо слободно оставити бирање Саборског Одбора и на послетку.

Ако је ситуација горе код владе још увек стара — онда остајем и ја при већ установљеном саборском дневном реду.

Не стоји ова аналогија, да је наш сабор у сличном положају као и Бечки рајхсрат. Тамо се ишло до крајње мере. Тамо се данас свака странка састаје да обележи своје становиште. — Нама се овде ни то не би дало, растерала би нас полиција.

Врло ми је неугодно што г. Ђ. Вукићевић наглашује нашу одговорност, што апелује на нашу савест. Моја ће савест остати вазда и чиста и мирна.

Васа Бурђевић: Славна конференција! Наглашујем реч *славна*, јер бих желео, да се ова конференција прослави и *на делу*. По завршним речима мога поштованог пријатеља г. барона Јована Живковића видим, да ће бити и у нас исто као и у рајхсрату, т. ј. да ће се и у нас састати странке и издаће са зборовима својих прогласе своје на народ. Нисам члан конгреса, па ми је тешко давати савета. По мандатима својима посланик сам на земаљском сабору у Загребу и на државном у Пешти. Волио бих, него Бог зна што, да је и мој пријатељ г. барон Јован Живковић на тим саборима — онда би он, уверен сам, данас друкчије говорио него што говори.

Др. Емил Гаврила: Ћутао би као и ви што ћутите.

Васа Бурђевић: Варате се, господине! Не ћутимо ми, говоримо ми и радимо и то под својом одговорношћу, само што не вешамо то на велико звоно. Све што имате данас на цркв. автономном пољу, имате од људи који раде овако као ми, а немате ништа од људи који раде тако као ви!

Ви ћете ударати по нама посланицима, по српскоме клубу — али ако ви овде не постигнете споразум, не можемо ни ми ништа изградити. Бан, влада рећи ће нам: шта тражите од нас кад нисте сами са собом на чисто! Споразумите се, дакле, прво ви овде, па онда тражите од нас рачуна. За то вам светујем и опет својски и искрено: споразумите се!

Др. Миша Михајловић: Банфи нек се држи закона; епископат нек не отима туђе право!

Васа Бурђевић: Ако сви мислимо тако као др. М. Михајловић, онда нема споразума. Он назире у влади, у епископима, све саме противнике автономije; па ко ће је онда организовати кад је стављате изван свега?!

Др. Миша Михајловић: Епископи су криви свему; они су суфери владини.

Васа Бурђевић: Са др. Мишом Михајловићем не може озбиљан, реалан политичар и прави пријатељ народа рачунати.

Др. Миша Михајловић: Нисмо будови, да идемо на мамац! Бољи би био сабор са брњицом!

Васа Бурђевић: Не љутите се; јер они, који се љуте обично немају право. Само лагано! Ја апелујем на све вас још један пут: споразумите се! Пазите, да нам не кажу: пропао твоја од тебе. Израилу! То ће нам се рећи и одоздо и одозго. Зато и опет велим: споразумите се!

Први је камен претиканија: дневни ред саборских расправа. Чудим се г. барону Јовану Живковићу, е он неће да одустане од тога. Упустимо се у расправу предлога о Уставу, разумећемо и приближити ћемо се једно другоме. Често пута неразумевање ствари отуђује људе и раздваја.

Допуштам, да је повреда аутономије кад се каже: саградите прво Устав! Али сам народ наш жели ево већ више од 20 година да доврши своју организацију.

Краљ. ренскрипт од год. 1868. је велика тековина; овај нар. црквени Устав био би још већа. Ако збиља зависи споразум наш само од тог једног спорног питања, од сталешког, засебног избора свештеничкога на сабор — онда пристајем и на то: да свештенство бира своје посланике засебно.

Рећи ћу још нешто и то врло поверљиво, али молим да се о томе не пише по новинама. Кад би бирао сам народ посланике, па би се

урадило то и то, мислите: да би онда г. др. Е. Гаврила дошао на сабор? Не би!

Др. Е. Гаврила: Би он дошао, али не би дошао В. Ђурђевић.

Васа Ђурђевић: Тешко, Бога ми! За љубав споразума са епископатом напустио бих данашњи изборни ред. Говори се у народу да је вама, наиме, да је др. Илији Вучетићу главно, да потиснете данашњи Саборски Одбор, па да ви уђете у њега. Ја бих сузбио те и таке гласове, који се разносе по народу. То се казује на многи мести.

Др. Миша Михајловић: Не каже то народ; то каже Руварац, Pester Lloyd, Народност и Будућност.

Васа Ђурђевић: Барон Јован Живковић је био сам члан владе, чудим му се да он не зна како раде све владе. Ако влада каже: non possumus — онда је ту одмах circulus viciosus. Ми не верујемо никоме на свету, не слажемо се ниским — па како ћемо онда и с киме да радимо? Преклињем вас последњи пут: споразумите се, обостраним попуштањем!

Чиним то и за то, што бих рад да олакшам и себи и својим осталим посланичким друговима на политичким саборима. Ако сте ви споразумни, онда имате права да тражите и од нас, да и ми подупремо и изведемо оно што ви овде споразумно углавите.

Др. Илија Вучетић: Ово је договор, па с тога нећу да држим говор, него ћу рећи укратко шта мислим. Допустите, да се осврнем прво на лично апострофирање Ђурђевићево, који је навео да се мени приговара, да ми је стало само до избора у Саборски Одбор. Кад би то било истина, требало би само да учинимо оно што се од нас тражи, па би ушли избором у Саборски Одбор.* Није нама стало до лица него до ствари.

* Кад се зна, да је Михајловићев страх од „изигравања“ делила цела већина саборска на Петровданском сабору, дакле и г. Вучетић, онда је ова доскочица г. адвоката Вучетића врло провидљив софизам. Можда ће он код „наивних“ — којима је и намењен — наћи свој ефекат! За то је сигурно и казан. Али, као истина остаје потомству на пресуђивање ова чињеница: Већина Петровданског сабора се бојала, да ће сабор бити одгођен чим Устав расправи, те да ни онда неће доћи до избора Саборског Одбора. У тој бојазни решила је: кад ми не ћемо у Саборски Одбор, неће ни аутономија у тихо пристаниште, неће ни она добити свој Устав, а цркви и народу кад је зло било 30 година, може

На првој конференцији смо рекли: одступимо од свога становишта кога смо заузели у сабору под ова два услова: 1. ако се споразумемо са својом Јерархијом; 2. ако добијемо од државне владе гаранције, да у новом нар. цркв. Уставу неће бити октројака.

Прво ћу се осврнути на гаранције. Ми би добили те гаранције, јер је мин. предс. барон Банфи рекао, да неће бити октројака. Ја сам се о томе лично још боље уверио у разговору са бившим мин. саветником др. Дардајем, бившим референтом наших црквених послова у председништву министарства. Држим, дакле, да би ишло лако да добијемо од владе изјаву, да неће бити октројака.

Тежи је споразум наш са епископатом. Кад се говори о томе споразуму казује нам се од оне стране: попустите и ви!

То није споразум. Кома треба споразума? Свима! Дакле сви треба и да учинимо за њ све, да се споразум тај и постигне. Једини је начин споразума да се одржи status quo! Не уступај ти мени ништа, нећу уступити ни ја теби; не тражи ти од мене, не тражим ни ја од тебе ништа.

Стало нам је свима до тога да се еманципујемо од утецаја државне власти — то иде само споразумом. Кад хоћемо да се осигурамо против трећег — против непријатеља наше црквене аутономије — не кидајмо један од другог ништа. Оставимо потомству своје нека оно мења и дотерује, како год зна и уме — али кад стојимо према трећем останемо при status quo — при ономе, како је сада у свима унутарњим питањима своје аутономије.

Хоћемо ли дакле споразума, онда останемо и у најглавнијем питању — камену спотицању — при status quo. У свему другоме лако ћемо се удесити, ако епископат не рекламује то овом приликом за љубав ствари. Кад је црква наша могла да постоји у овом стању ево већ 30

још коју годину тако бити. (Тога је назора и данас г. Вучетић.) У тој саборској већини био је и г. Вучетић. Је ли он покушавао у клубу, да већину ту скрене на родољубивије и мудрије решење, то је клубска још тајна. Али ето, он данас адвоцира за ту већину. И наша је дужност била, да укажемо на један софизам, који по свој природи није редак при адвокатским пледоарима, али којима не би требало ни трага при одсудним зборовима о срећи и напретку цркве и народа.

Ур.

година, моћи ће и даље постојати. У свима другим питањима можемо ићи до крајних граница попустљивости. У садањим нашим уредбама има много што не ваља; у њима браним ја само она начела, што су постављена у одношају нас световних према свештеничком стаљежу. Данашње стање не ваља, друкчију организацију треба увести. Ви велите да данашње стање не ваља за то, што постоји саборски изборни ред из год. 1870.

Др. Миша Михајловић: Па уведите листине за скрутиниум.

Др. Илија Вучетић: То је ваше — моје није! Ако се споразумемо међусобно да станемо према трећем као један човек, — онда ћемо ставити расправу нар. цркв. Устава на прво место саборског дневног реда. *Но ако епископати не може да призна status quo данашњег саборског изборног реда — онда нема споразума!*

Све да не можемо да се споразумемо — треба да се саветујемо о томе: како ћемо доћи до саборског рада — ради расправе наших најирешнијих ствари. Вукићевић има право што каже, да не можемо бити без саборског рада. Њ. Светост г. патријарх и епископат, и сви ми треба да се сложимо у томе: да прегнемо и израдимо, да се отклоне препреке састанку и даљем раду сабора. Држим, да би то било могуће постигнути заједничким и сложним настојавањем; ако се не сложимо ни у томе, — онда да како, да није то могуће.

Дакле, једини је начин нашем даљем успешном раду: не дирајмо у status quo! Нит ми тражимо утецај на избор епископа — нити ви тражите промену изборног реда. Не можемо ли то — онда тражимо бар сложено састанак сабора за расправљање прешних послова.

Ђура Вукићевић: Влада ће то узети за изигравање. —

Др. Ника Максимовић. Заиста фаталан је факт, да се октројисао дневни ред сабору — и ја држим, да је то незаконито. Но сад је питање: Како ћемо прећи преко те кладе? Врло лако, ако иштемо ванредни састанак сабора. У том случају мора се означити унапред предмет расправни и тим би се уклонио даљи спор о дневном реду.

Ми немамо толико посла међу собом, колико имамо посла са владом. Барон Јо-

ван Живковић и др. Илија Вучетић се не слажу у схватању нашега положаја. И ја држим, да ми имамо више посла са владом. Та епископат се бори с нама заједно, да се еманципујемо од владе. Ми би смо учинили Епископату — као што се говори — концесију са променом саборског изборног реда, а Епископат би нам дао као компензацију: утецај на избор епископа.

Данашњи изборни ред контрадикторан је карактеру наше аутономије, — јер на црквеном сабору свештенство мора бити заступљено као сталеж — та то је инхерентно самоме појму сваке црквене, па и наше народно-црквене аутономије.

Даље, аутономију не чини само дело-круг него и органи, који врше послове тога делокруга. Ако ми немамо својих органа, онда не вреди ни делокруг, ма колико широк био. Изборно начело мора се спровести доследно кроз целу нашу аутономну организацију, и по томе требао би епископат да пристане на то, да се уклони досадашња аномалија. А зацело је аномалија, да су на челу аутономних власти ванавтономни органи. Дакле, кардинално је питање: да и епископе бирају аутономна тела. У овом питању не слажем се са Вукићевићем.

Немојмо се бојати тога, да ће свештенство наше при засебном избору посланика подлећи каквому туђем уливу. Свештенство је наше у таком положају према својему народу, да се оно не може оцепити од народа, јер оно живи са народом и од народа.

Старајмо се ми пре, да обезбедимо световњацима слободу избора — јер ето видите, да је нас, старе посланике, на политичким саборима оборила влада на биралишту. Ако влада скочи на ноге и употреби своју моћ створиће она већину и на нашем конгресу. Ако свештеници бирају себи засебно посланике, и то тајним гласањем, дух који их провејава као свештенике, — њихов *esprit de corps*, казаће им кога да бирају. Непојмљиво је како смо ми и дошли до тога да бацамо на родољубиво свештенство наше љагу могућности издајства своје цркве и народа. Нема одушевљенијег тела од свештенства нашег у одбрани

цркве и народа. То је доказала и историја, па и најновија акција против политичко-црквених рефорама (Др. *Михајловић* пешто приговара. Др. *Максимовић* му примећује: То нису разлози него сумњичења). *Ми смо данашњим саборским изборним редом у посеуду једне неправде према свештенству својме*, као што је и држава у посеуду многе неправде према аутономији нашој. Кад тражимо од државе репарацију те неправде, треба исто и ми да учинимо и према свештенству.

Др. Миша Михајловић изнео је пред нас грозну перспективу — то нису разлози, то су све саме бојазни, сумње и сумњичења. Ово долази отуда, што се ми бавимо више са политиком него са Уставом.

Но имајмо пред очима само Устав и оканимо се политичких обзира, па ћемо одма друкчије судити о предложеном Уставу.

При градњи народно-црквеног Устава у Саборском Одбору имао сам пред очима доктринарно сам Устав *in thesi*, а нисам се обзирао на политичке околности, које постоје, осим једино на оне државне законе, што данас важе и које ми не можемо игнорovati.

Што је држава приграбила себи IX. зак. чл. од 1868., то не можемо оборити, томе се морамо поклонити, јер то променити не можемо. Као доктринар стојим на основи XX. зак. чл. од 1848., дакле, на слободи вероисповести; као кодификатор морам да имам пред очима IX. зак. чл. од 1868., ма да га иначе перхоресцирам. Слобода цркве наше обезбеђена је XX. зак. чл. од 1848. али је она ограничена IX. зак. чл. од 1868, исто тако, као што је и посебним законом о народностима ограничена земаљским уставом обезбеђена равноправност свију грађана.

Сви наши сабори од год. 1869—1874. били су због тога у опозицији према IX. зак. чл. од 1868. У свима пројектима нашег устројства, што су грађени на тим саборима, сабори су у уводима тих устројстава позивали се осим државних закона и на наше стародавне обичаје, традиције, и народне привилегије и тражили: да сабору спада у делокруг осим самосталне управе

цркве и школе и све оно друго, што се темељи на народним привилегијама. Уз саборско устројство од год. 1870, израђен је и саборски изборни ред од год. 1870. на најширој, привилегијалној основи.

Данашњи изборни ред, дакле, поникао је из тог нашег привилегијалног становишта, које је у очитој опреци за IX. з. чл. 1868.

Влада је погрешила када је год. 1870. потврдила саборски изборни ред, а одбила оно Саборско Устројство са којим је тај изборни ред био у свези, јер оба та законска предлога стојала су на једном истом и то на привилегијалном становишту.

Године 1874. приморани смо, да станемо на становиште IX. зак. чл. од 1868. и довели смо познато Саборско Устројство наше од г. 1874/5.

Што сад Епископат иште промену саборског изборног реда од 1870., основано је на том нашем Саборском Устројству од 1874. Стварајући то Устројство ми смо тада при одређивању и обележавању делокруга саборског учинили пакт са својим епископатом. На темељу тога пакта, узаконеног у саборском устројству, потпуно је оправдан захтев епископата, да се изборни ред доведе у склад са начелима постојећег саборског устројства, што је установљено на темељу IX з. чл 1868., који нас је ограничио на црквено поље.

Замера се и то, што се градио Устав. Та организовање наше било је увек на дневном реду од почетка саборисања 1869. год., па све до данас. Организовање наше није, дакле, као што се то радо каже, диктат владе, није дело ничије, оно је ли продукт нашег саборског рада из год. 1869. до 1897., компилација досадашњих установљених и неустановљених уредаба, које спадају у оквир устава, — а вратили смо се на наше старо становиште од године 1869.: да градимо себи један народно-црквени устав за то, да немамо после више посла са владом, пошто ће поједине уредбе наше, које нам буду потребне на темељу тог народно-црквеног устава, да извиру из нашег аутономног законодавства, слободно и самостално. Једноставан устав, дакле, значи еманципацију од сваке државне ин-

геренције не само у аутономној управи него и у аутономној легислативи.

Ја Крупи не признајем никаква друга права, никаквих прерогатива, до само она, што се оснивају на IX. зак. чл. од 1868., а извиру из права врховног државног надзора.

Нећу да се упуштам у поједине добре стране овога Устава, него ћу само да поменем сувремено питање, због кога баш сада водимо борбу са државном влашћу, а то је преважно питање црквено-народног имања.

Да ништа друго нема у овоме предлогу за нар. црквени Устав, што га је предложио Саборски Одбор, до само оне одредбе гледе руковања са црквеним и манастирским добрима — на би већ и само тога ради ваљало примити тај Устав. Заиста је непојмљиво како се може војевати против оваког Устава. Та проучите само пажљиво све одредбе, па ће те се из њих уверити, да нама не само држава него и епископат чини многе и важне концесије, а за све то дајемо ми епископату само засебни избор саборских свештеничких посланика — што је већ по себи инхерентно појму црквене аутономије.

Дакле, не чинимо ми концесије него епископи чине концесије, а држава враћа нам све оно, што је до сада неправедно било у њеним рукама.

Да пређем сада на положај цркве наше према држави, а по одредбама овог народ. црквеног Устава.

Ја вам могу из самог Милетићевог устава доказати: да је он у попуштању према држави отишао даље од нас.

Др. Миша Михајловић: То је било пре 30 година!

Др. Ника Максимовић: Јесте, али су онда околности нашега народног живота у овој држави биле много лакше, а данас су много теже. Ја годинама живим усамљен са породицом својом, удаљен од света, ретко долазим у додир са меродавним круговима, па не могу чисто да знам откуда је влада попустила старом тражењу нашем: да градимо себи један нар. цркв. устав — те тиме стала на наше становиште. Али је факт, а ено вазда доказа за то у Уставу, да је држава свуда попустила.

Др. И. Вучетић: Где?

Др. Максимовић: Свугде. Пре свега, Устав нема више клаузуле саборског устројства, нема администратора.

Др. И. Вучетић: То није јасно у Уставу.

Др. Максимовић: За мене је јасно. Ја сам кодификатор, а писам предикатор. Пишем увек кратко и концизно — то је језик и стил сваког доброг закона. Даље нема више у Уставу потврђења школских референата итд.

По моме схватању, дакле, нацрт овога народ. црквеног Устава садржи у себи за нас многе концесије и од стране епископата и од стране државе. — Ја их прихваћам одушевљено, јер сам увјерен, да ће овај Устав учинити краја нашем спору са државом, а и нашим међусобним распрама.

Не прихватимо ли пак Устав, биће као они бачвански помешари, који су се свађали којим ће редом да међу: Док се ви свађате — дотле кађмарац меље! — Докле се ми свађамо међу собом, дотле онај велики кађмарац, тамо у Пешти, меље и наводи воду на своју воденицу.

Држава ишла је до сада и ићиће боме и у будуће, ако јој уставом не станемо на пут. — то сведоче хиљада аката у Саборског Одбора нашег — смишљено против наше нар. цркв. аутономије — и може, да нам се смеје око чега се ми свађамо међу собом. Ако то потраје и даље тако, доћи ће министар, који ће нам рећи: ја сам у посесу целе ваше аутономије.

Ми немамо данас народно-црквене аутономије; заваравају нас као децу. Оживотворимо једном цео свој народно-црквени организам, па ћемо моћи од њега живети посебним народ. црквеним животом својим.

Ми треба да знамо, да је државна влада данас фактор, са којим ми морамо рачунати. Ми смо у нашем аутономном животу претрајали већ више фаза. Било је мипистара, који су се у све наше автономне послове ингерирали. Тако је н. пр. државни тајник Танарки био највећи непријатељ наше народ. цркв. аутономије, влада је његовим утецајем стала на то погрешно становиште: да Краљ има према цркви нашој својих патронатских права!

Имам при руци један најновији отпис

влади, где се она опет враћа на то старо погрешно становиште. Ми треба, дакле, да станемо на пут превласти државне владе, која је секвестровала нашу нар. црквену автономiju.

Угарска има своју државну идеју, имамо и ми нашу државицу, а то је наша автономija и у њој мисао самосталности и независности автономije. За ову узвишену идеју нашу — вредно је да војујемо сви, па и са самопрегором.

Данас су времена за уређење наше нар. црквене автономije повољна. Виши државни интереси упућују владу на то: да се реше и уклоне с пута сва спорна питања у држави; — ти велики државни интереси принуђавају владу, да чини и нама концесије.

Немојмо да лако мислено пропустимо и ову згодну прилику, ако је можда већ нисмо пропустили; прихватимо је и употребимо је у своју корист.

Ја сам уверен: да је овај предлог нар. црквеног Устава за нас у главном добар, а ви ако нисте уверени о томе — изашљите ето један одбор од двојице тројице, па нека вам он начини један други устав, доктринарно, *in thesi*, без икаква обзира на Јерархију или гледања непријатеља у државној власти и томе слично. Једно узмите у обзир, постојеће законе, и изведите доследно све консеквенције начела.

Упоредите онда тај идеални предлог устава са овим, па ћете онда друкчије о њему судити. Видићете онда, да неће бити разлике од овог Устава.

Нисам за то, да бацамо један другоме рукавицу и да се и даље витламо по автономном пољу — на саблазан свету — а на штету народу нашем! —

Барон Јован Живковић: Банфи хоће да види најпре шта ће бити са овим Уставом — па онда да може предложити Краљу састанак сабора. Ми можемо на сабору учинити то, да ставимо *propter motu* прво расправу устава на дневни ред, али не можемо да чекамо све фазе његовог расправљања, а да не решавамо међутим и о другим нужним предметима нерешавање којих нашој автономiji грдно штету наноси. Но одговорност за то је на онима, који у уставној држави показаше, да самовоља влада

над законом. Ако смо људи морамо самој Круни казати наше тегобе.

Њ. Св. папирijарх Георгије: Одмах идуће седнице Саборског Одбора уверићете се еклатантно: о вређању автономije.

Др. Илија Вучетић: Из Максимовићева говора излази, да ми треба сви да идемо против превласти владе. Али апсурдно је тврдити, да ако допустимо ревизију саборског изборног реда од год. 1870., да ћемо онда имати автономiju. Не тражимо ми од епископата да он попусти — нека ни епископат не тражи од нас ништа.

Др. Бура Вукићевић: Операт о устројству наше цркве у коме нема умереног елемента неће влада никад одобрити. Ви сте и сувише наивни ако мислите, да ће влада одобрити црквени устав, који би почивао на демократској основи.

Др. Илија Вучетић: Мени је министар председник барон Банфи рекао: да епископат тражи промену саборског изборног реда, да влада не тражи ту промену.

Др. Бура Вукићевић: Мени су рекли обојица и барон Банфи и министар просвете Влашић да у нар. цркв. Уставу мора бити осигуран утецај конзервативном елементу.

Њ. Св. папирijарх Георгије: Мени је барон Банфи рекао: да би влада вољна била, да се реши дужности пресуђивања наших спорове у Ш. инстанцији, да не мора бити православног папа! А да то више не буде, мора се донети Устав, који би то омогућио. Све се своди, дакле, на то, хоћемо ли ми да расправимо свој нар. цркв. Устав или не ћемо?

(Мала пауза, у којој се чланови конференције живо разговарају међу собом.)

Др. Ниса Максимовић: Опозиција ваша и сувише је заострена! Мајоритет ваш на сабору врло је скупо стечен.

Др. Миша Михајловић: Нама је Банфи био компањон! Максимовићево разлагање је духовито, али при свем томе је само маневар — хоћете да нас изиграте! Влада нам нуди јединствени статут — па онда опет кажете да је иста влада према нама нерасположена. Нудите нам за компезацију: утецај на избор епископа — што неће примити влада — а хоћете да нам одузмете заједничко бирање саборских свештеничких посланика, које смо право стекли поштеном погодбом са епископатом.!

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Нудите нам, дакле, нешто што је магловито, да нам изнудите попуштање у ревизији саборског изборног реда. Така игра оправдана је међу глумцима, а не овде на овој конференцији. Иде се за тим, да се ми избацимо на поље и да се уведу у нашу аутономију све сами аминаши, као што су они у Загребу и у Пешти. Ја сам за пакт по коме би у сваком автономном телу биле све наше странке заступљене — а Максимовић тражи од нас, да прогутамо горку пилулу. Не ћемо!

Њ. Св. патријарх Георгије: Скоро ће бити 2 сахата — желите ли да продужимо конференцију по подне? (Гласови: Не желимо!) У цркви нема прескрипције права. Епископат, Јерархија, тражи ревиндикацију свога права Већина сабора може да реши то како јој је драго. Ми морамо да оправдамо своју заклетву, иначе би били перфидни. Доћи ће време, кад ће се морати признати, да је наше становиште са нашег црквеног гледишта коректно. Ни ја, ни епископи не ћемо ради остваривања права нашег ићи никаквом странцутицом. Размислите се, господо, добро о свему што чините, али не само за садашњост него и за будућност. Ви немате посла са Јерархијом непријатељском према своје народу. Ми не можемо бити без свога народа. Ви сте разног занимања, па према томе разног занимању можете живети од сваке вере и народности, али ми не можемо. Ми нисмо непријатељски расположени према своје народу, и за нас је то тешка увреда што се говори и пише, да смо ми продали своју свету цркву. Ако смо издајце народа што тражите онда споразум с нама?! Дубоко сте забраздили господо! Још вам једном својски и очински велим: размислите се што чините!

Др. Милан Божески: Сви се предговорници слажу у томе, да је данашње стање ужасно и да треба већ и с тога да се омогући састанак сабора. Две су препреке томе; прва је Краљевски отпис управљен на сабор, којим му се прописује дневни ред — а друга је, што не можемо да се споразумемо. Ограђујем се против тога, да се из неуспеха ове наше конференције изводи немогућност састанка сабора.

Њ. Св. патријарх Георгије: Није влада захтевала ову конференцију, него је ово овај господин Епископ (Њ. Светост показује на г. епископа Мирона) њу захтевао, јер је мислио, да може бити споразума, — али ја, који сам

знао за ваше расположење, рекао сам одмах, да се не надам успеху од конференције. Политичнога нема овде ничега. — Приватно знам вам рећи то: да влада не може саизволети на састанак сабора — док ви не пристанете на то, да одговорите налогу Краљевског решкрипта, да предузмете расправу народ. цркв. Устава. Толико ради обавештаја.

Др. Милан Божески: Краљевски решкрипт тај не може бити препрека састанку сабора. Краљ је мистификован. Он није знао, да ми имамо по закону право, да у сабору одређујемо сами себи дневни ред. Кад Га боље обавесте о томе, уклониће Краљ ту препреку. Друга препрека је неспоразум наш са епископатом. —

Њ. Св. патријарх Георгије: **Није се сабор разишао ради неспоразума са епископатом него што нисте узели Устав у претрес.** Дакле, узмите Устав у претрес, па већина саборска решава.

Др. Паја Дракулић: Због октројсаног саборског дневног реда, у чему сам сматрао повреду аутономије — гласао сам уз саборску већину. Да има изгледа, да ће се политичке прилике наскоро променути — остао бих и даље при томе. Али данас су прилике по решење нашег автономног питања по нас повољније. Владу притискује спор са Аустријом, па социјализам — све то иде нама у прилог. Ако се ми данас и споразумемо међу собом — можда би постигли потпун успех.

Једини је спор само око саборског изборног реда. Уверен сам, да би нам и Његова Светост патријарх и епископат учинили још и ту концесију, да саборски изборни ред остане овакав какав је, али сам тврдо уверен и о томе, да нам ни барон Банфи, па ни гроф Апоњи — не би учинили ту концесију. Узалуд је дакле у том погледу сав труд. Према томе, он је за то, да се ревидира саборски изборни ред према захтеву епископата, да сабор пређе преко октројке дневног реда, да приступи даљем раду, јер могу наступити још горе околности.

Др. Миша Михајловић: Не би имали никаква разлога да ми данас попустимо.

Др. Паја Јанковић: Све се дакле своди на то једино питање: хоће ли улазити 25 свештеничких посланика у сабор по избору самих свештеника или не. У томе лежи, дакле, данас све!

Њ. Св. патријарх Георгије: Жели ли, господо, још ко да говори. (Готово сви се разговарају засебно један с другим, уставши са својих места.)

Барон Јован Живковић: Споразума нема, али би се зар могло наћи начина, да се продужи саборски рад. Кад Круна захтева да сабор узме у претрес предлог Устава — требало би томе удовољити, те ставити претрес Устава на прво место дневног реда.

Ваљало би издати Устав одбору *ad hoc* на претрес и док тај одбор ради, сабор би могао посвршавати најпрече ствари. Тако би се онда одговорило и Вучетићевом захтеву, да се расправе најпрешнији послови. Круна не би морала опозивати свој отпис, довољно би било да се промену само инструкције комесарове, да овај не пречи саборски рад. Ако влада остаје и даље при тим инструкцијама — онда нема говора о раду. Влада не може изигравати саборски дневни ред. Примео бих, да ставимо претрес Устава прво на ред, али да међутим радимо и друге прешне послове. На овоме темељу могли би тражити да се настави саборски рад.

Њ. Св. патријарх Георгије: Ви сте већина саборска — иштите то. Ако добијете то — сабор ће продужити свој рад.

Барон Јован Живковић: То је нечувено да се један сабор суспендује. —

Њ. Св. патријарх Георгије: Споразум у најважнијој спornoј тачки: у избору свештеничких саборских посланика — није се могао на овоме договору постићи. Није се могао пронаћи ни начин како да се омогући састанак сабора.

Благодарим вам, господо, свима који сте имали доброту одазвати се моме позиву

Његова Светост г. патријарх *Георгије* завршио је конференцију у 2 сата по подне.

* * *

Ја сам овај извештај написао по својим белешкама, а бележио сам за цело време конференције пажљиво. Седео сам при столу одоздо, у застави му — те може бити да сам коју реч и пречуо. Јамчим и учесницима конференције и јавности: да је овако текла конференција и да сам верно и објективно описао ток њезин; да писам хотимице уметнуо ни у један говор оно

што говорник није у главном рекао нити изоставио оно што је рекао. Цел ми је била да изнесем пред српски свет — веран и што тачнији и потпунији извештај, цео ток ове конференције.

У *Ср. Карловцима* 11. јуна 1898.

Стеван В. Поповић.

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

(Саборски Одбор) држао је, под председништвом Његове Светости, преузвишенога господина, патријарха српскога *Георгија Бранковића*, своје редовне седнице прошле недеље од уторка до петка. Присутни су били чланови, високопреосвећени г. епископ Мирон Николић, преузвишени г. епископ Данило Станковић, впреч. г. архимандрит Иларион Руварац, протопрезвитер Ђорђе Влаховић, те г. г. Др. Ника Максимовић, Јосиф Јагић, Миша пл. Рогулић, Др. Теодор Недељковић. Саборски Одбор држао је седнице пре и после подне.

(*Гадња Архидијецезалних епархијских власти*).
I. *Административни Одбор*, у седници својој од 18. (30.) маја т. г., под председништвом Његове Светости, преузвишенога господина, патријарха српскога *Георгија Бранковића*, решио је, осим осталих, и ове предмете: — Публиковаће се одлука всл. Саборског Одбора, којом је као неоснован одбијен уток Гл. Ст. из У. против овоодборске одлуке, којом је утецатељ скинут са председништва црквене општине у У. — Публикова ће се одлука истога Саборског Одбора, којом је као неоснован и закаснео одбијен уток А. П. Р. из К. против овоодборске одлуке, у предмету одмерања поверљивости трошкова утецатељских. — Узети су на повољно знање извештај Архидијецезалне Конвисторије и одлука Саборског Одбора, у предмету оцепљења Рајевог Села и филијала од матице Јамене, те установљена самосталне парохије у Рајевог Селу уз припомоћ из јерархијског фонда, те је позвапо надлежно протопрезвитератско знање, да спроведе уз цео претходни поступак, организацију црквене општине у Рајевог Селу и нову организацију у Јамени, а по одобрењу прве известиће се о томе Архидијецезална Конвисторија у сврху постовљења самосталног душепопечитеља у Рајевог Селу. — Упућена је управа манастира Вел. Ремете, да са подузимачем Л. Б. склопи односни уговор гледе оправке на тамошњој цркви, и овоме од-

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Одбору поднесе ради клаузулирања. — Упућена је управа манастира Бешенова, да са подузетником Н. Ј. склопи односни уговор гледе тамошње цркве и манастирске зграде и овом Одбору подastre ради клаузулирања. — На молбу администратора парохије у Стејановцима јереја Б. Д. наложено је последњи пут црквеној општини у Стејановци, да, под претњом свргнућа тамошњег председника и црквеног одбора, има до конца јула о. г. парохијски дом тамошњи и нужне стаје оправити, и о извршењу овога налога овоме одбору извештај поднети. — Исти такав налог издан је и црквеној општини у Бољевцима. — Црквеној општини у Карловцима дозвољен је распис дражбе у сврху оправка на кули саборне цркве. — Црквеној општини у Крчедину је дозвољено, да може тамошњој политичкој општини издати у зајам 500 фор; уз 4% камату. — Одобрена је организација црквене општине у Ст. и Нов. Бановцима, те ће се известити Архидијецезална Конзисторија о томе, ради постављања самосталног душепопечитеља у истоме месту. — Узета су с одобрењем на знање, и то: скупштински записник црквене општине у Шиду у предмету обнове $\frac{1}{3}$ скупштинара, те попуне неких упражљених места у скупштини и црквеном одбору, затим закључак црквеног одбора исте општине, да местним свештеницима, ако нема укупљеног парохијала, на њихове видиране намире Шидека штедијоница, на отворен рачун црквене општине, месечно до конца текуће године парохијску плату исплаћује. — Узет је с одобрењем на знање избор $\frac{1}{3}$ скупштинара у црквеној општини Прогару. — Дозвољено је црквеној општини у Беркасову зајам од 800 фор. ради куна $\frac{1}{3}$ урбарјалне земље. — Дражбени записник у предмету оправке цркве у Кузмину провиђен је клаузулом одобрена. — Донесено је решење у предмету распуста црквене скупштине и одбора те постављања привременог управног одбора у црквеној општини у Осеку. — Одобрени су рачуни црквених општина у Беркасову за г. 1895. и 1896, у Вилгули за г. 1895—97, у Вучевци, Дописицу и Копривни за г. 1897; у Габошу за г. 1895, у Инђији за г. 1896—97. (парохијални), у Иригу (оставине Персе Николићеве) за г. 1897; у Негославци за г. 1892; у Пећинци за г. 1897; у Прогари за г. 1896. у Сусеку за г. 1894; у Шатринци за г. 1895.

II. Конзисторија у седници својој од 19. (31.) маја т. г., под председништвом Његове Светости, решила је између осталих и ове предмете: Услед отписа вис. кр. земаљ. владе, одела за богоштовје и наставу у Загребу наложено је парохијским звањима у Брестачу и Угриновцима, да у матицама крштених убо-

леже промену презимена код дотичних својих парохијана. — Узет је на знање извештај кр. жупан. области у Вуковару, којим је на пријаву О. И. С., администратора парохије у Г. Товарнику, тамошњем учитељу Н. Д. подељена строга опомена због занемарења службених дужности и морално-религиозног васпитања школске младежи. — Узет је на знање извештај кр. жупан. области у Вуковару, којим је на темељу спроведене истраге у спору међу јерејем Јов. Ч. администратором парохије у Миклушевицима Чаконци и Стјепаном Мурковићем, општин. благајником, истоме благајнику подељена је строга опомена. — Из службених обзира премештен је јеромонах Д. Б. из Ман. Хопова у Ман. Малу Ремету. — Извештена је управа Задарског богословског училишта у погледу богословских сведожаба јереја Ж. Т. — Наређен је избор пароха у Лединцима. — Одбијен је уток М. М. и другова из Ст. Бановаца против избора пароха, те је јереј Никола Пујаковић, досадањи парох. помоћник из Нови Карловаца као ваљано изабрани парох Старо-Бановачки, потврђен. — Потврђен је избор јереја И. Ш. за пароха Моравишког. — Припуштен је ј. Ђ. Н. адм. парохије у Д. полагању стечајног испита. — Узет је на знање извештај администратора протопрезвитерата Карловачког у погледу уведења О. В. Ј. у привремену администрацију парохије Врдвичке, те ће се на исту парохију стечај расписати. — Подељен је допуст некојим свештеницима ради лечења у купкама и учињено је расположење гледе душепопечитељства за време њихова одсуства. — Извештено је кр. финансијално равнатељство у Вуковару о сврси подручних манастира, те о раду и завету манастирског свештенства. — Под претњом суспензије наложено је М. Б. пароху у Б., да неодвлачно пошаље кр. земаљ. статистичком уреду исказнице о мени житељства за 1897. г. — Спроведен је митропол. цркв. Савету призив јереја М. П., администратора парохије у Г. и С., поднесен против конзисторијалне дисциплинарне пресуде. — Одређен је избор пароха у Острову. Донесена је пресуда у дисциплинарној парници против јереја П. Н. пароха у Ш. — Донесено је решење у спору између јереја Ж. Т. пароха и С. Д. капелана у Д. — Узета су у претрес оправдања некојих свештеника због некатолизираних школске младежи. — Узет је на знање извештај администратора протопрезвитерата Карловачког о разрешењу Јована Протића од администрације парохије Крушедолске, која је привремено поверена братству манастира Крушедола, те је администратор реченог протопрезвитерата упућен, да испита окол-

www.ubor.rs
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ности у сврху сједињења прњавора и села Крушедола у једну парохију. — Узет је на знање извештај кр. котарске области у И. гледе погрешно издане извеснице по администратору Н. П. из М. — Позван је на одговорност администратор парохије у Л. јером. В. П., што је венчао малољетнике без надлежне надтуторствене дозволе. — Узет је на знање извештај јереја Л. Б. из Осека о одржаном испиту из веронауке са учитељским кандидатима. — Потврђене су по Митрополитском Црквеном Савету четири првостепене бракоразводне пресуде, а изречено је нових шест бракоразводних пресуда, од којих четири на развод а две на сажитије гласе. —

(Избор пароха.) У Пашијану (Пакрачка дијецеза) изабран је једногласно за пароха *јереј Александар Трбојевић* свештеник из Мунче.

(Испити на богословском училишту у Ср. Карловцима) свршени су 11. (23.) јуна. Од 17 слушаца IV. године приуштено је на основу испитнога реда 16, а од ових је испите положило 13 слушаца. Додавши овоме броју петорицу, који су на почетку ове школске године испите накнадно положили, добило је течајем целе ове школеке године апсолуторије свега 18 слушаца. На редовним испитима успеше с *одликом*: Лазар Киријак из Сомбора у бачкој дијецези, Миливој Јовановић из Врањева у темишварској дијецези и Милорад Чопорда из Турчевићпоља у пакрачкој дијецези; *добро*: Милан Зурковић из Сомбора у бачкој дијецези, Василије Хужвик из Сент-Андрије у будимској дијецези, Михаил Пандуровић из Врањева у темишварској дијецези, Петар Весин из Парага у бачкој дијецези, Јован Бута из Старих Бановаца у архијерејској дијецези и Стефан Арсенивић из Ботоша у вршачкој дијецези; *довољно*: Душан Отлакан из Ср. Карловаца, Емилијан Јосифовић из Моровића у архијерејској дијецези и Берисав Берић из Мохола у бачкој дијецези.

12. (24.) држано је у 8 сати у јутру у саборној цркви благодарење, на ком је чинодејствовао Високопреосвећени господин *Лукијан* епископ Будимски са наставницима богословије. После благодарења раздане су слушаоцима сведоче, награде за израђене теме (Радослав Грујић слушацац III. год. богословије из Земуна награђен је за израду теме „Тумачење чланака у Душанову законик у који се на цркву односе“ са 8 дуката, а Миливој Јовановић слушацац IV. године из Врањева награђен је за израду теме „Симеон Солунски и Његови литургијски радови“ са 6 дуката) и обзнањено им је, које ће се теме у којој години идуће шк. године задати.

Затим су наставници богословског училишта отишли на поклоњење Његовој Светости преузвишеном Господину патријарху српском *Георгију* и благодарили Му на очински вољном старању за Богословију и њен напредак и на уердиом благовољењу, које стално и обилно указује наставничком збору. Његова Светост преузв. господин патријарх благоизволео је дати израза свога задовољства са радом и трудом наставничкога збора и наде, да ће завод и у будуће још и боље напредовати моћи; са своје стране ће на томе као и досад вазда старати се, како би овај завод попео се до потпуне висине научних завода данашњег времена, те подмиривао потребе цркве и народа; нада се, да ће се жељени успех моћи тек онда сасвим постићи кад буде подигнуто семенште, и жели, да наш народно-цркв. сабор дође у прилику, да питање о семеншту што скорије у претрес предузме. Од Његове Светости отишли су наставници богословскога училишта к Његовом Високопреосвећенству господину епископу *Лукијану* и благодарили на доброту и љубави и дакас указаној. Његово Високопреосвећенство Господин Епископ Будимски *Лукијан* благоизволео је изјавити, да се врло радује, што му се прилика пружила, да данас одслужи Богу благодарење за успешан рад на Богословији Карловачкој и да му њен напредак вазда на срцу лежи.

(Испит зрелости) на гимназији Карловачкој свршен је добро. 6 њих положили су га с одликом, 14 су проглашени за зреле, 4 репробовани на 2 месеца, а 2 на годину. — И остали испити (премесни писмени, из науке хришћ., мађ. и франц. језика) обављени су до сад такођер. Јуче су престала предавања и ићи ће ученици, у име излета, ове године у Ириг и Раваницу у понедеоик и уторник. У среду ће бити у гимн. дворишту у 5 час. по подне јавна вежба из гимнастике, а у четвртак 18. (30.) јунија у 1/2 10 с. пре подне свечани отпуст у дворани гимназијској са декламацијама и певањем, на који се овим поштована публика најучтивије позива.

(Извештај о конференцији) одржаној 8. (20.) о. м. код Његове Светости, преузвишенога господина, патријарха српскога *Георгија Бранковића*, доносимо у данашњем броју овога листа из вештога пера г. *Стевана В. Поповића*. Г. Поповић је био добар, те је на молбу нашега уредништва тај извештај драговољно написао по својим исцрпним и тачним белешкама. Као што је одржана конференција, у целоме своме току од врло великога значаја и разноликог интереса, тако је и овај извештај од драгоцене важности, нарочито због своје автентичности и исцрпности. Г. Поповићу хвала на доброту, коју је

ДАЉЕ У ДОДАТКУ.

Додатак 24 бр. „Српског Сиона“

учини овоме листу, а још на већој, што ју је учинио општој ствари

(Видовдан на Плитвичким језерима.) Из Ђесковца на Плитвицама пишу „Србобрану“: На прагу нам је Видов Данак, на који се Србин живо сјећа старог сјаја и неувеле славе неумрлих косовских јунака. У њихову успомену подигосмо и ми скромну црквицу на величанственим језерима у Ђесковцу подвигом дарезљивих српских срдаца, те је намјенуемо цари Лази — „честитом кољену“. — Као до сад тако и ове године треба да се ту састане што више горњокрајинске Србадије, по примјеру оне браће, која иду на далматинско Косово или једној и другој Раваници, те да заједнички уздигну топле молитве Богу за покој славних витезова што на Косову изгинуше. Треба да нам дођу и Срби, из близа и далека, који нам до сад не долазише, па да се заједнички одужимо, не само успомени Косовских јунака, већ да се окријешимо пићем небеским са извора њихова родољубља и самопреторења, а онда да се поразговоримо путевима и начинима, који воде на претку и срећи народној. У то име: до виђења на Ђесковцу!

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша одобрена је и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ
како нашим всл. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

П. н. Господи учитељима
и слв. црквено-школским оштинама.

Саопштавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

У препоруку нашег издања „Мале Катавасије“ приводимо ево и оцену стручног ваљаног и познатог часописа „Новог Васпитача“.

У П. свесци овогодишњој оцењује „Нови Васпитач“ наше издање овако:

„У VIII. ком. „Књижевног Прегледа“ нашег од прошле године приказасмо ову књижицу, а после тога замолисмо једног од наших врених стручњака, да напише кратки реферат о тој књизи за наш лист. У место формалног реферата, стиже нам од истог господина писмо, у коме је — по својем суду — истакао оне добре стране „Катавасије“, ради којих она заслужује прво место међу својим другима. То место из писма овако гласи:

1.) Ова је књига потпунија од свију досадањих; јер има за вечерње, јутрење и литургију све најважније ствари, које су школокој младежи нужне, и то све у правилном реду.

2.) У њој су тачно исправљени текстови у свима произвољним песмама о великим празницима и поправљене су оне многе погрешке у њима, које су мирисале на проту-православно порекло, као н. пр. „безз грѣха зачета“ у песми божињој „Дикџи Днеск Сивне!“ и т. д.

3.) У овој катавасији попуњена је једна празнина, која се налази у свима досадањим књигама те врете; а то је, уврштени су тропари и кондаци за све оне свеце, о којима се обично у нас Срба „Крсно име“ слави. Тако је дана прилика, не само свакоме ђаку, него и његовим родитељима и старијима, да о смом свечарству могу научити и отпојати тропар свога кућног патрона, који је главна карактеристика српског племена у опће, а особито међу туђинцима.

Најпосле, сравни ли се та катавасија са свима досадањим њеним другарицама, сваки свештеник и учитељ моћи ће одмах на први поглед видети, у чему и колико је она боља, потпунија и срећенија од свију осталих. Врло је лако навести баш и поименце све њене предности и преимућства.

Према свему овоме, књига је заиста у својој врсти до сада најбоља и најпотпунија.“

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено-школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таквих катавасија, које за школу нису.

Садржи осам табака. — Цена је 20 нов. — На више са рабатом.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad бр. К. 406/278 ex 1898.

66 1—3

У бракоразводној парници *Томе Обишћка* из Даља против супруге му *Марије*, којој је сада место пребивања непознато, овим се позива супруга *Марија*, да у року од 6 месеци потписаној конзисторији или сама лично предстане или место свога садањег пребивања пријави, јер ће се у противном случају против ње подигнута парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 19 (31.) маја 1898.

Архидијецезална конзисторија.

Ad Ебр. 22. К. 41. ex 1898

64 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњену парохију VI. разреда у Кеџемету овим се стечај расписује. Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбе надлежним путем конзисторији овој до укључиво 5. (17.) авг. 1898. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије будимске, држане у Св. Андреји 16. (28.) априла 1898.

Епарх. конзисторија будимска.

СТЕЧАЈ. 70 1—3

Овим се отвара стечај на ново-установљеној срп. вероисповедној школи у Батањи за I. и II. разред основне мушке школе.

С овим местом скончана је следећа плата: у готовом новцу 500 фор. (1000 круна); у нарави леп, простран и врло удобан стан из две собе, кујне, коморе (шпајза), подрума, шупе, штале и 200□ хвати баште уз стан; 6 (шест) хвати тврдих дрва с' подвозом — или 72 фор. (144 круне) у новцу — од којих је учитељ дужан и школску дворану грејати; у име реквизиата 17 фор. 50 нов. (35 круна).

Дужности учитеља, осим уредбама и наредбама прописаних, јесу и држање леве певнице преко целе године, као и средом и петком часног ускршњег поста.

Молбенице, са нужним сведоџбама и доказима о учитељском оспособљењу о свршеним преднаукама, да је дотични Сомборску препарандију свршио — евентуално и о досадањем делању у школи — као и о оспособљењу за мађарски језик, ваља слати у оригиналу или у легализованом пренису, на овом. срп. правосл. цркв. школ. општину, односно на подписаног председника.

Рок је стечају до св. Илије о. г.

Тражи се и лична пријава — ако је икако могуће. —

Из седнице м. школ. одбора, држане у Батањи, 7. (19.) јуна 1898.

Ст. Вукадиновић Андрија Ненадов
перовођа. председник м. школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 71 1—3

Овим се расписује стечај на учитељско место у Петрову Селу (у тамашкој жупанији, посл. пошта T-Rekas) са следећом платом: 143 фор. 19 н. у готовом, 40 киб. жита (вреди око 140 ф.), 26 киб. кукурузе (вреди око 52 фор.), 3 л. сенокоса (доноси год. на 80 фор., 4 хв. дрва, 10 ф. паушала и 40 ф. за пофторну школу, у свему дакле на 470 ф.; осим тога стан од две собе, кујне и коморе са баштом. — Ако би учитељ био изабран за перовођу, добијао би зато 20 ф. годишње. — Молбенице са сведоџбама нека се пошаљу непосредно срп. прав. цркв. општини у Петровом Селу. — Избору ће бити принуштени само они компетенти, који су потпун испит за учитељ. оспособљење (дакле и из мађарског језика), с успехом положили. — Рок стечају траје до 1. августа т. г.

У Темишвару 10. Јунија 1898.

Јов. Поповић
пр. еп. шк. референт.

Бр. Е. 388 I, 80 ex 1898. 65 1—3

СТЕЧАЈ.

На парохију VI. разреда у *Парти*.
Рок пријављивања путем надлежних претпостављених власти 8. (20.) јули 1898. год.

Епарх. конзисторија вршачка.

Ad бр. К. 436 276 ex 1898.

67 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњену парохију VI. разреда у Ст. и Нов. Бановцима овим се стечај расписује. Компетенти нека своје прописно биљеговане и инструкисане молбенице надлежним путем овој конзисторији до укључиво 14. (26.) јула 1898. поднесу.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 19. (31.) маја 1898.

Архиђецезална конзисторија.

Ad бр. К. 34/29 ex 1898.

68 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњену парохију VI. разреда у Нештину овим се стечај поновно расписује. Компетенти нека своје прописно биљеговане и инструкисане молбенице надлежним путем овој конзисторији до укључиво 14. (26.) јула о. г. поднесу.

У Карловцима 5. (17.) јуна 1898.

Архиђецезална конзисторија.

ЈЕФТИМБЕНИ ОГЛАС. 69 1—2

За поправак српске православне цркве у Опатовцу, расписује се овим јавна писмена јефтимбена расправа у Опатовцу на Петров дан 29. јуна (11. јула) 1898. у 3 сата после подне.

Трошкови поправака прорачунани су на 1108 фор 66 новч.

Писмене прописно састављене са 50 новч. биљеговане и 5% жаобином провиђене повуде и маду се реченог дана до 11 сата пре подне председништву српске црквене општине у Опатовцу предати, где се и трошковници, личбени и грађевни увети за време уредовних сати скаки дан увидити могу.

Српска православна црквена општина.

У Опатовцу 7. (19.) јуна 1898.

Стеван Димитријевић Милан Вукасовић
председник. перовођа.

СТЕЧАЈ. 59 2—3

Овим се расписује стечај за учитеља на четвороразредној мешовитој вероисповедној школи у *Суботици* (п. п. Јам Банат).

Плата је 300 фор. за пофторну школу 40 фор. за перовођство 12 фор. 3. хвата дрва за своју потребу и 3 хвата за школу.

Осим тога уживаће слободан стан из две собе, кујне, спајза, штале, шупе и врт за поврће. Од погребга где буде позван добије 50 нов.

Компетенти имају доказати, да су учитељску школу свршили и испит из мађарског језика положили. Личне пријаве узеће се у обзир.

Рок је стечају до св. Илије.

Из седнице црквено-школског одбора.

У Суботици 14. (26.) маја 1898.

Ђока Стојшић Јереј Влидислав Ристић
перовођа. председник.

С Т Е Ч А Ј. 62 2—3

На упражњено учитељско место у Кишфалуби расписује се овим стечај.

Плата за свакидању и поворну школу са певчеством 340 фор.; 3 ланца оранице (по 1200□); слободан стан из две собе, кујне, коморе, по-друга, штале; велика башта од 1 ланца; 13.64 св. мет. тврдих дрва; приход од функција уз свештеника и за перовођество 20 фор.

Иште се оспособљење из мађ. језика. Дужности према шк. уредби.

Рок стечаја до св. Илије т. г.

У Кишфалуби 31 маја 1898 год. (Kisfalud, Varanya).

Роман Косић
председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 72 1—3

Српска правосл. црквена општина у Иригу, по одобрењу слави. архид. админ. одбора, намерава да своје две цркве поправи.

Предрачунска свота износи 4467.08 н. и то I. код св. Успенске цркве.

Зидарски радови	ф. 949.15
Покривачки	„ 11.47
Тесачки	„ 17.00
Лимарски	„ 21.—
Мазарски	„ 80.86
Браварски	„ 52.—
Позлатарски	„ 800.—
Сликарски	„ 766.—

II. код св. Николајевске цркве:

Зидарски посао	ф. 320.26
Каменорезачки	„ 867.57
Браварски	„ 438.96
Ограда око цркве	„ 142.81

Умена дражба одржаће се на Петровдан 29. јуна (11. јула) у 3 сата после подне у Иригу у школској дворани.

Дражбовати могу само за Троједницу овлашћени градитељи и зидарски мајстори. Вадијум 10% од предрачуњене своте.

Задржава се право поверења.

Нацрти, предрачуни и услови могу се увидити код перовође и благајника госп. Младена Вујића у свако доба.

У Иригу, 11. (23.) јуна 1898.

Васа Николајевић
прота као председник.

Број 825 К. 179.

58 2—3

С Т Е Ч А Ј.

На парохију IV. класе у Врбовљани без интеркалара.

Парохијски дом има, сесије не.

Молитељи имају своје прописно инструиране молбенице надлежнијем путем Епархијској Консисторији овој најкашње до конца мјесеца јулија о. г. поднијети.

Из сједнице Епархијске Консисторије у Пакрацу, 19. (31.) маја 1898.

С Т Е Ч А Ј. 57 3—3

Код православне српске црквене општине суботичке упражњено је учитељско место на српској вероисповедној школи на салашима — Кељебији.

Са тим местом скопчана је плата од 400 ф. годишње, у коју је урачуната и пристојба на поворну школу; у име паушала и шк. послуге 20 фор., стан и зимњи огрев; 2 јутра баште (воћњак и виноград) и петогодишњи доплатак од 50 фор.

Рок стечају траје шест недеља од дана првог увршћења овог стечаја.

Који желе ово место добити, нека своје добро инструиране молбенице у означеном року правосл. црквеној општини суботичкој поднети не пропусте.

У суботици 26. маја 1898.

Месни шк. Одбор.

С Т Е Ч А Ј. 61 2—3

Овим се расписује стечај на два упражњена учитељска места за I. и II. и III. и IV. раз. средњих, српске, вероисповедне, мушке школе у Башахиду.

Плата је за свако место 450 фор. у готовом новцу; 60 фор. за поворну школу сваке друге године; 5 фор. у име паушала; 3 ланца добре ораће земље, на коју општина порез и све општинске трошкове плаћа; слободан стан, башту и огрев по потреби. Учитељ III. и IV. раз. добија од укупа 1 фор.

Изабраним учитељима у дужност спада, све по закону прописане предмете предавати, децу црквеном појању обучавати, при сваком богослужењу, као и у време св. поста при пређеосвећеној литургији певницу држати.

Компетовати могу само оспособљени учитељи, и који су и из мађарског језика испит положили. Рок стечаја траје до 5. јула т. г. кога ће се дана и избор обавити. Ако би који од компетентата способан био обучавању деце нотном појању, уживаће годишњу награду од 60 фор.

Из седнице школског одбора, држане у Башахиду 21. маја 189 год.

Стеван Перишић

Петар Перић

перовођа.

предсеник.

К. 991. ех 1898.

56 3—3

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено парохијско место II. разреда при цркви св. Три Јерарха (алмашкој) у Новом Саду овим се поново стечај расписује.

Интеркалара нема.

Компетенти имају своје као што треба инструиране молбенице путем претпостављених власти у року од 6 недеља рачунајући од првог увршћења овог стечаја у „Српском Сиону“ овој консисторији поднети.

У Нов. Саду 29. маја (10. јуна) 1898.

Епарх. консисторија бачка.

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај ради сталног попуњења упражњених парохијских места:

1.) у Темишвару-фабрици с платом од 400 фор. из црквено-општинске благајнице, сесијоналним еквивалентом за сад у износу од 600 фор. из благајнице вароши Темишвара и станом у нарави;

2.) у Оросламошу с платом од 700 фор. из црквено-општинске благајнице, сесијом и станом у нарави.

Натецатељи имају ваљано инструисане молбенице путем својих претпостављених власти у року од шест седмица од дана првог уврштења овога стечаја у листу „Српски Сион“ код потписане епархијске власти поднети.

Интеркалара нема.

Из седнице епархијске конвисторије држане у Темишвару 26. маја (7. Јуна) 1898.

СТЕЧАЈ. 53 3—3

Овим се расписује учитељски стечај на овомесну срп. вероисповедну четвороразредну мешовиту осн. школу, са којим местом скопчана су сједећа берива:

У готовом новцу 340 ф., који ће новац избрани квартално у напред примати; 15 ланаца ораће земље, на коју земљу учитељ порезу плаћа.

од венчања, парастоса и укупа по 50 н., и других штоларних прихода, што заједно годишње износи око 40 ф.; 500 пиртли или у име огрева 25 фор.; за пероводство 12 ф.; слободан стан састојећи се из 2 собе, кујне коморе, штале и баште.

Осим свакидашње школе, обвезан ће бити изабрани и пофторну школу држати, децу у црквеном појању обучавати, при сваком богослужењу за певницом појати и перовођске послове сављати.

Компетенти имају доказати да су учитељску школу свршили и испит из мађарског језика положили. Лична пријава узеће се у обзир.

Молбенице имају се на долендписаног председника до св. Илије приослати, када ће се и избор обавити.

Примећује се, да је горе наведена земља издата на 6 год. за 158 ф. у аренду, те по томе, изабрани ће до септембра 1902. год. своту ову сваке године 3. (15.) септембра примати у једанпут; а од 1902. год., када уговор са закупницима земље престаје, земља ће се изабраном на слободно располагање предати.

У Ловри, (Lóré. Pestmegye, и. р. Ráczeve) 21. маја, (2. јунија.) 1898.

Цветко Ђићић

Милош Видак

уч. приправн., привремени
учитељ и перовођа.

председник.

ДРУГИ ОГЛАСИ.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене знађена и много пута одликована

патуентирана са отвореним одушкама провиђена звона, која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

52

Илустровани ценовници и прорачуни трошна бесплатно и франко.

На миланарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миланарском медаљом.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА